Drammen kommune
Skoleadministrasjon og kommunestyrets politiske partier

Asker, 24. mars 2025

DRAMMEN KOMMUNE • REGNBUEFLAGG I SKOLER OG BARNEHAGER

Verdialliansen gjør denne henvendelsen på bakgrunn av vårt ideelle formål. Utover dette representerer vi ikke personer eller grupper i Drammen kommune.

På bakgrunn av fjorårets oppslag i media, sendte vi den 18. desember 2024 en anmodning til Drammen kommune om innsyn i 1) Vedtaket i 2024 om flaggheising av regnbueflagget, og obligatorisk deltagelse i markering ved flaggheisingen, og 2) Dersom vedtaket var forankret i politisk behandling og vedtak i folkevalgt organ, ba vi om innsyn i saksfremlegget og vedtaket.

Det fremgår av svar datert 16. januar 2025 at fjorårets markering og flagging hadde bakgrunn i annet politisk vedtak enn kommunestyrets vedtak i mai 2022 om innkjøp av regnbueflagg, og at «*felles markering og flagging 28. mai 2024 hadde bakgrunn i en «lang prosess og innspillsrunder*» (protokoll viser at vedtaket i sak 43/22 ikke ble gjort i mai, men i kommunestyrets møte 26. april 2022).

Svaret utløste nye spørsmål, som igjen ble besvart i brev datert 21. januar 2025. Til svaret fulgte også en rekke vedlegg, men vår vurdering er at fjorårets hendelser ikke er tilfredsstillende avklart.

For få uker siden, 6. mars 2025, anmodet vi alle kommuner i Akershus, Østfold og Buskerud, om innsyn i evt. rutiner og retningslinjer for Pride i 2025. Vi ba også om innsyn i eventuelle avtaler med en eller flere organisasjoner innen «*kjønns- og seksualitetsmangfold*» og «*kjønnsidentitet*».

Drammen kommune svarte at kommunen ikke har avtaler med organisasjoner med formål relatert til «*kjønns- og seksualitetsmangfold*» og «*kjønnsidentitet*». Rutiner og retningslinjer ble ikke besvart.

I Drammens Tidende 5. mars 2025 ble det opplyst at tilsvarende aktivitet som i 2024 vil finne sted mandag 26. mai 2025. Vi sendte derfor anmodning til Drammen kommune 7. mars 2025 om ytterligere innsyn. Dette ble besvart 10. mars 2025 med at «*26. mai markeres som en felles flaggdag i barnehager og skoler i Drammen kommune, hvor regnbueflagget heises for å synliggjøre mangfold og inkludering*».

Dette utløste ytterligere spørsmål fra oss 17. mars 2023, som igjen ble besvart samme dag. For ordens skyld siteres spørsmål og svar:

> **SPØRSMÅL 1:** Anmodning om ytterligere innsyn i vedtaket om en felles flaggdag hvor regnbueflagget heises i alle skoler og barnehager i Drammen.
>
> **SVAR:** Vi har ikke noe vedtak, men har i fellesskap bestemt at alle skolene og barnehagene skal flagge 26.mai.
>
> **SPØRSMÅL 2:** I fjor var det ikke bare flagging, men også pålegg om en felles markering ved alle skoler og barnehager der ansatte, elever og barnehagebarn skulle delta i forbindelse med flaggheisingen. Er det tilsvarende forventning fra kommunens side om slik felles markering i år også?
>
> **SVAR:** I 2024 ble det bestemt at alle skoler skulle ha en markering i forbindelse med flaggheisingen. Det var fordi flagget ikke bare skulle henge oppe uten noen forklaring rundt.

Det er derfor en forventning til alle skoler om å ha en markering, men skolene velger selv hva innholdet i denne markeringen skal være.

Det står også i brevet fra kommunalsjefen som ble sendt ut i fjor. Omtrent det samme vil bli sendt ut i år: *Barnehagene og skolene vil ha ulike aktiviteter og læringsøkter knyttet til mangfold disse dagene, i tillegg til at alle barnehager og grunnskoler i Drammen vil ha en felles markering 28. mai med heising av regnbueflagget. Barnehagene og skolene vil sende ut egen informasjon om hvordan de vil markere mangfold på sin barnehage eller skole.*

SPØRSMÅL 3: Hvilke fritaksordninger vil gjelde for barn, elever og ansatte som av grunner knyttet til religion, livssyn, filosofisk, ideologisk, politisk eller annen samvittighetsbasert årsak, ikke finner å kunne delta i en eventuell felles markering ved heisingen av regnbueflagget?

SVAR: Det er ikke grunnlag for fritak ved markering av likeverd, inkludering og mangfold. Dette gjelder også når det flagges.

SPØRSMÅL 4: Hvilken informasjon er sendt ut til enhetene (skolene og barnehagene) om flagging med regnbueflagget 26 mai?

SVAR: Det vil bli sendt ut et informasjonsskriv fra kommunalsjef til alle foreldre ca to uker før markeringen. Dette sendes ut fra skolen, med informasjon om hva skolen skal gjøre i forbindelse med mangfoldsuken.

Etter dette har vi ikke hatt kontakt med Drammen kommune. Nye spørsmål ble sendt i dag, men vi kan fortsatt ikke se at det er lagt frem vedtak eller hjemmel for de planlagte aktivitetene 26. mai 2025.

I løpet av de senere årene har vi hatt kontakt med flere kommuner i hele landet, med høringsinnspill til kommunale flaggreglementer og handlingsplaner, og kritisk etterspørsel av hjemmel i opplæringsloven og barnehageloven for obligatorisk flagging med regnbueflagget og andre aktiviteter og tiltak.

Enkelte kommuner har gjort avtaler med Foreningen FRI, hvor FRI gis til dels omfattende innflytelse på kommunal forvaltning, tjenester og kompetanse. Flere kommuner har latt offentlig grunnskole bli regnbuesertifisert, med mandat til Foreningen FRI til å godkjenne handlingsplaner med tiltak som griper inn i forhold som er regulert av opplæringsloven og andre lovregulerte forhold. Nylig fikk vi innsyn i en kommune som har gjort administrativt vedtak om en «prosedyre for markering av pride».

Drammen kommune er således ikke alene om tiltak som kan hevdes å gi verdier og normer som representeres ved regnbueflagget og pride, rett til å definere offentlige tjenester.

Det eneste politiske vedtaket Drammen kommune har vist til er altså kommunestyrets vedtak i april 2022, da Drammen kommune behandlet retningslinjer for flagging ved kommunale bygg og eiendommer. Denne saken ble utredet og fremmet på bakgrunn av Stortingets lovendringer.

Flagging på kommunenes offentlige bygninger er regulert i lov om flagging på kommunenes offentlige bygninger. Loven ble endret i 2021 etter forslag fra Solberg-regjeringen. Kommunal- og distriktsdepartementet hadde høring i 2020 før proposisjonen ble sendt til Stortinget.

I den tidligere loven var utgangspunktet at det bare kunne flagges med det norske flagget, det samiske flagget og kommune- eller fylkesflagg, fra kommunenes bygninger. Loven åpnet for unntak til å flagge med andre flagg i forbindelse med idretts-, kultur- og lignende arrangement med allmenn interesse.

Lovforslaget, og Stortingets vedtak, var særlig motivert av å legitimere flagging med regnbueflagget fra kommunenes offentlige bygninger. Dette bekreftet daværende kommunal- og moderniseringsminister Nikolai Astrup i mediekommunikasjonen om lovforslaget.

Den nye loven om flagging på kommunenes offentlige bygninger presiserer fortsatt at det kun må benyttes flagg som er nevnt i flaggloven av 1898, det samiske flagget eller kommune- eller fylkesflagg.

Flagging med andre flagg er unntak, og forutsetter «*arrangement, markering eller merkedag av allmenn interesse*». Loven gir et større handlingsrom enn tidligere til kommunene til selv å avgjøre slik flagging. Det følger ingen pålegg med den nye loven om å anvende unntaksreglene, heller ikke hvilke arrangementer, markeringer eller merkedager som skal vektlegges, hvilke alternative flagg det skal flagges med, og heller ikke i hvilken utstrekning kommunenes offentlige bygninger skal flagge.

Det er ikke noe lovkrav at kommunene skal utarbeide lokalt flaggreglement. Et alternativ for norske kommuner kan derfor være å forholde seg til lov om flagging fra kommunenes offentlige bygninger, med enkeltvedtak for hver enkelt anledning der det foreslås å flagge iht. unntaksreglene.

Drammen kommunes flaggreglement ble vedtatt på bakgrunn av den nye loven. Når loven forutsetter «*arrangement, markering eller merkedag av allmenn interesse*» for vedtak om å flagge med andre flagg enn de loven forutsetter, finner vi det tvilsomt at Drammen kommune har hjemmel i loven for å pålegge alle skoler og barnehager om å flagge med regnbueflagget mandag 26. mai i år:

- For det første fordi det ikke er noe annet arrangement, markering eller merkedag av allmenn interesse på det tidspunktet enn skolenes «*mangfoldsuke*».

- For det andre fordi kommunen fraviker sitt eget reglement om at «*i tilknytning til pridearrangementer avgjør den enkelte kommunale enhet (for eksempel sykehjem, skole eller barnehage) selv hvorvidt det skal flagges med regnbueflagg, herunder hvor og når*».

- For det tredje fordi Drammen kommunes flaggreglement presiserer at det er ordføreren som er gitt kompetanse til å «*beslutte hvilke arrangementer som er av allmenn interesse, herunder hvor og når det skal flagges*». Noen slik beslutning fra ordføreren foreligger ikke.

- For det fjerde fordi flagging med regnbueflagget, selv i situasjoner hvor det ellers foreligger lovlig hjemmel til å anvende dette på kommunenes offentlige bygninger, etter vår vurdering må ha tilleggshjemmel i opplæringsloven, barnehageloven, helselovgivningens krav til brukermedvirkning, likestillings- og diskrimineringsloven og menneskerettsloven, for å bli gjennomført ved offentlige skoler, barnehager og på helseinstitusjoner.

Drammen kommune bør for øvrig merke seg at begrepet «*regnbueflagg*» ikke er statisk. Stadig nye elementer har de senere årene supplert det opprinnelige flagget, som symbol for et stadig større spekter av identitetsfaktorer med tilhørende krav om reformer. Praksisen med flagging på skoler og barnehager åpner derfor for diskusjoner om hvilket av de mange regnbueflaggene som skal anvendes.

Se mer informasjon om flaggvariasjoner på regnbueshop.no. Ingen andre flagg som har hjemmel for å bli anvendt på kommunens offentlige bygninger, har tilsvarende potensial for fremtidig uklarhet.

Drammen kommune toner ned alle politiske implikasjoner ved regnbueflagget, også i det materialet vi er gitt innsyn i, og avviser forbindelser til noen politisk plattform. Dette gir likevel ikke Drammen kommune mandat til å avvise at egne borgere kan oppleve flagget grenseoverskridende, invaderende og med assosiasjon til eier og arrangør av de fleste større Pride-arrangementene i Norge.

Foreningen FRI har vedtatt en politisk plattform hvor følgende er formulert:

> *En av våre viktigste oppgaver er å drive påvirkningsarbeid overfor storsamfunnet, som politikere, organisasjoner, myndigheter, næringsliv og massemedier. Dette arbeidet drives lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt, blant annet gjennom pride og andre skeive arrangementer.*

De senere årene har kjønn, kjønnsidentitet og hvilke kriterier som skal definere kjønn, fått stor oppmerksomhet. Fagmiljøer med ansvar for forsvarlig helsetjeneste har vært kritiske til deregulering av såkalt «*kjønnsbekreftende behandling*», og konsekvensene av dette, særlig for barn og unge.

Drammen kommune bør merke seg:

- Folkehelseinstituttets uttalelse til nasjonal faglig retningslinje ved kjønnsinkongruens
- Helsetilsynets vedtak i tilsynssak
- Rapport fra Ukom: Pasientsikkerhet for barn og unge med kjønnsinkongruens.

Foreningen FRI har kommentert og klaget på Ukom-rapporten, og fremstår etter vår mening som en kampanjeorganisasjon mot disse forsvarlige offentlige aktørene og deres bekymring. Pride er en arena for denne kampanjen. Kommuner som pålegger skolene å flagge med regnbueflagget kan etter vår mening assosieres med dette, selv om Drammen kommune avviser slike koblinger.

Drammen kommune står sammen med mange kommuner, bedrifter og organisasjoner som begrunner sin profilering, støtte, deltagelse og markering av pride med «*mangfold*», «*inkludering*» og «*retten til å elske den man vil*», uten å ta en mer inngående stilling til eieren og arrangørens politiske krav.

Alle kommuner, institusjoner, bedrifter og organisasjoner bør likevel respektere at de har borgere, brukere, kunder og medlemmer, som er skeptiske til, og tar på alvor, det eieren og arrangøren av Pride har vedtatt og de samfunnsendringene Foreningen FRI og tilsvarende andre organisasjoner fremmer.

Den offentlige samtalen om Pride har i liten grad åpnet for informasjon og diskusjon om reformer og politiske krav som er vedtatt og fremmes av Foreningen FRI og nettverket av organisasjoner med tilsvarende formål. Verdialliansen har tatt dette opp med Norsk Redaktørforening.

Dersom Drammen kommune pålegger alle skoler og barnehager å flagge med regnbueflagget, mener vi at dette gir grunn til å hevde at Drammen kommune assosieres med politisk og ideologisk agenda for helsetjenesten, skole og opplæring, familiene, språket, reproduksjonen, juridisk foreldreskap, tros- og livssynssamfunnenes rettigheter og offentlig forvaltning, for å nevne noe. Dette endres ikke ved at kommunen påstår at regnbueflagget er avgrenset til verdier som mangfold, inkludering og integrering.

Likestillings- og diskrimineringsloven lister i sitt formål opp en rekke diskrimineringsgrunnlag. Alle disse har et særlig vern mot diskriminering. I arbeidsmiljøloven gis det også vern mot diskriminering på grunn av politisk syn. Dette er rettigheter som er universelle. Personer med diskrimineringsgrunnlag har disse rettighetene selv om de representerer normer og verdier som ikke er sammenfallende.

Den kompetansen samfunnet har behov for må være å akseptere forskjellighet – endog motsetninger - hva angår verdier, normer, livssyn, politisk, religiøs og filosofisk overbevisning, på en måte som sluser forskjellighet og motsetninger inn i anstendig dialog og demokratiets prosesser og institusjoner.

Dette ivaretas ikke når Drammen kommune pålegger alle borgere å anse regnbueflagget som symbol for allmenne verdier som mangfold, inkludering og integrering, og delta i markeringer av flagget.

Opplæringsloven, med forskrift og læreplanverk, er et gjennomarbeidet, godt og forsvarlig rammeverk for opplæringen i norsk skole. Vi har samme oppfatning av barnehageloven med rammeplan. Vi finner også grunn til å minne om forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger.

Disse grunnleggende rammene for norsk oppvekst ivaretar alle barns og elevers rett til trygghet og aksept i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Ingen av disse fundamentene for norske barns trygghet i hverdagen, inneholder krav om flagging med regnbueflagget, eller annen obligatorisk deltagelse i aktiviteter som kan oppfattes å fremme ideer om kjønns- og seksualitetsmangfold.

I det nevnte lov- og regelverket forstås begrepet mangfold med langt større bredde og mer åpen holdning til inkludering, enn slik Drammen kommunes kommunikasjon må forstås.

Som nevnt anmoder for tiden Verdialliansen kommuner i hele Norge, foreløpig i fylkene Akershus, Østfold og Buskerud, om innsyn i retningslinjer og praksis relatert til pride og regnbueflagget.

Vi har derfor et godt grunnlag for å hevde at det er stor variasjon i hvordan norske kommuner forholder seg til regnbueflagget, pride og ideer om kjønns- og seksualitetsmangfold.

Det alle kommunene har felles, er plikten til å følge norsk lov. Denne plikten forutsetter ikke flagging med regnbueflagget, og definitivt ikke noe obligatorisk og administrativt vedtak om plikt til å delta i markering, slik Drammen kommune har praktisert og planlegger også i år.

Drammen kommune kan ikke kreve at alle borgere i Drammen skal forstå regnbueflagget som uttrykk for at også de, med hele bredden av normer, verdier, forståelser og politiske vurderinger – også uenigheter – er inkludert i det samlede kommunesamfunnets mangfold.

Flagget som uttrykker norsk jurisdiksjon basert på norske lover, regler, verdier og borgerrettigheter, kan ikke være noe annet enn offisielle norske flagg.

Dessverre kan en konsekvens av Drammen kommunes argumentasjon være utrygghet for barn og elever med bakgrunner som barna og deres familier ikke opplever at regnbueflagget representerer.

Tilsvarende er det uansvarlig av Drammen kommune å gi personer som opplever at deres liv og erfaring representeres ved regnbueflagget forståelse av at de er diskriminert, avvist eller ikke ivaretatt, dersom skolen, barnehagen eller arbeidsplassen ikke markerer pride eller flagger med regnbueflagget.

Drammen kommune må bekrefte at alle borgernes trygghet og inkludering i mangfoldet følger av norsk lov, og at dette ikke forutsetter verken pride eller regnbueflagget.

Ikke noe av det materialet vi har mottatt innsyn i inneholder utredning av, informasjon om eller vurdering av, hvordan Drammen kommunes pålegg til skoler og barnehager om å flagge med regnbueflagget evt. kan knytte kommunen til pride og pride-arrangementenes politiske formål.

Det krever avansert refleksjon av barn og skoleelever i Drammen kommune å møte regnbueflagget i egen barnehage og egen skole, uten å knytte dette til flaggets betydning i andre sammenhenger.

Heising av regnbueflagget, og i enda større grad obligatorisk deltagelse i markering, er en symboltung handling som kan utløse samvittighetskonflikt for personer som ikke deler de normene, verdiene, ideene og politiske implikasjonene, som de opplever at handlingen medfører.

For ordens skyld viser vi til:

- Riksdagens ombudsmän i Sverige i 2021, som kritiserte en skole i Växjö for å ha tilrettelagt en aktivitet slik at elever kunne oppfatte at de var tvunget til å delta i en meningsytring.

- Guideline fra den europeiske menneskerettsdomstolen til artikkel 12 i den europeiske menneskerettskonvensjonen om retten til å inngå ekteskap. Se særlig veiledningens avsnitt 3 om «special groups», avsnitt a og b, pkt. 27 – 32, om rettigheter, men også avgrensninger.

Med vennlig hilsen
VERDIALLIANSEN

Jan Harsem, daglig leder

VERDIALLIANSEN
Nettverk for menneskerettigheter og kristne verdier
ORG.NR.: 913 714 547
POST: Postboks 23 • 1371 Asker • Norge
WEB: www.verdialliansen.no / **FACEBOOK:** https://www.facebook.com/verdialliansen
EPOST: post@verdialliansen.no / **TLF.:** 95 77 11 99